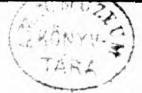


# TISZAPOLGÁR és VIDÉKE.

Megjelenik minden vasárnap. Társadalmi, közgazdasági és szépirodalmi hetilap. Megjelenik minden vasárnap

**Előfizetési ára:**  
Helyben házhoz hordva 1 évre 4 K., félévre 2 K. Vidéken postai szétküldéssel 1 évre 5 K., félévre 2 K 50 f. Egyes szám ára 10 fillér.



Felelős szerkesztő:  
**Piszer Lajos.**  
Társ szerkesztő:  
**Kovács László.**

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Tiszapolgár, ahova a lap szellemi és anyagi oldalát érintő küldemények címzendők. Kéziratokat nem adunk vissza. Bérmentellen leveleket nem fogadunk el.

## Tanítók pragmatikája.

Irta: **Bartha Pál.**

Az új tanítói törvények határmesgyei a tanítósnak nagy küzdelmeinek. Az évtizedek óta tartott harc a kenyérért és megbecsültetésünkért nem ért ugyan véget, de a régi idők ádáz küzdelmeire ma már nincs szükség. A tanítónak csak pár évvel is ezelőtt a saját fölöttes hatósággal szemben kellett offenzív álláspontra helyezkednie s azoktól kellett fillérenként kicsikarnia a legcsekélyebb előmenetelt is, akiknek tulajdonképpen tisztjuk lett volna, hogy a tanító anyagi ellátásáról, erkölcsi javairól aképpen gondoskodjanak, hogy az anyagi gond és a lelki depresszió ne állja útját a kötelesség becsületes teljesítésének. Mindannyian tanúi voltunk ama törekvésnek amelyek a tanítói kívánságokat a lehető legkisebb minimumra akarták leszállítani s nemzeti veszedelemtől, félmilliarodos költségvetésünk mérlegének felbillenés-

séről beszéltek, valahányszor elpanaszolták, hogy megélni nem tudnak. S ha egy-egy nagyobb felvonásuk már kellemetlen volt, akkor egy morzsát hullattak az asztalukra s vezéreik útján ugyancsak erős szavakkal, durva hangon parancsoltak rájuk, hogy most már aztán csend legyen. Azzal nem törődtek, hogy a tanítósnak az anyagiakért való küzdelmében óriási erőtt pazarol el amelyet pedig nemzeti népoktatás-ügyünk előbbrevitelére is felhasználhatott volna.

A tanítósnak nagy egyetemének közhangulata egyesületei útján nyilatkozik meg. Amde ezeken az egészséges önzéleményt, az őszinte szót, a férfias önértékes fellépést magát az igazságot ledorongolták a felsőbbek kegyeiért mindenre kész tanítóvezérek. Nagy tömegeiket felhasználták ünnepeltetésekre, egyes felfelé törekvők érdekeinek szolgálatára és a szervilizmusnak és demoralizációnak olyan világát teremtették meg, hogy nagygyűlé-

seik hangadói a lefolyt nagy harcok közepette akárhányszor a helyeslők éljenzései mellett egymásra lícitálhattak a tanítók jogos és méltányos s ki jegecesedett kívánalmainak elalkuvásában, leszállításában.

S ha kutatjuk az okokat, amelyek ezt eredményezték, magunkban találjuk meg a hibát. Abban a tanítói szerénységben, a melyről példálózik jogosult és jogtalan s abban a bizalomban, amelyet talán éppen csak mi énekeltünk, hogy jönni fog, mert jönni kell, egy jobb kor. És annyira megbíztunk abban, hogy egyszer csak úgy magától megszűnik minden nyomorúságunk, munkánkban nem fog gáncsoskodni harangozó, egyházi, kurátor, iskolaszék arcunkba nem kerget vért akárhányszor analfabéta előljárónk, a várme gyének különböző rangú hivatalnokainak eljárása, hogy maradt minden a régi ben.

Iskolánkban első fokozat ur ma is az iskolaszék, a gondnokság. Ezt az új tör-

## TÁRCA.

### Temetőben.

*Temetőben kivirult a rózsafa.  
Szívemben is virág nyílt valaha;  
Csalfa kis lány letépte e virágot,  
Megátkozta én azóta  
Százszor e rongy világot! . . .*

*Temetőben szomorúan sir a szél,  
Hull a rózsza, szállong róla a levél;  
Jó lesz nekem sirkeresztnek az ága,  
Jó lesz nekem szemfedőnek  
A lehulló virága! . . .*

Balla Miklós.

### Az utazó és a Tudás Temploma.

Beatrix Harraden.

Valamikor réges-régen meredek hegyi úton a fáradságtól lihegve kapaszkodott fel egy utazó. A rögös ösvény utolsó pontja volt útjának és egy magas hegy csúcsához vezetett. E hegyen egy templom épült. Az utazó egykor megfogadta magában, hogy nem hal meg addig, míg oda

fel nem megyen. Tudta, hogy az út hosszú és fáradságos. Azt is tudta, hogy a legnehezebben hozzáférhető része volt ez az eszményeknek nevezett hegyláncnak. De erősen bizakodó szíve volt és erős, jó lába. Már nem is tudta, mióta vándorol. Lelkéből kivészett az idő fogalma, de szívében lángolt a remény. „És ha kidülök az útszélen, és nem leszek képes feljutni a csúcsra, mégis ér valamit, hogy a „Magas Eszmények”-hez vezető úton jártam.” Ezzel vigasztalhatta magát, ha már már kimerült a gyaloglástól. Ezzel s nem többlet, ami bizonyára édes kevés volt. És most oda ért a templomhoz. Meghúzta a esengettyűt mire egy fehérhajú aggastyán kaput nyitott neki. Szomorúan mosolygott, hogy megpillantotta a vándort. „Ujra és ismét egy másik” morgotta magában. Ugyan mit jelentsen mindez? „Az utazó nem hallotta az öreg szavát. „Ősz öregember-szólt- úgy-e hogy idetaláltam végre a Tudás Templomához? Egész életemet ebben a zarandoklásban töltöttem el. Hajh, keserves ám az, Eszményekhez felkapaszkodni!

Az aggastyán megérintette az utazó karját. Figyelj ide-szólt szeliden „ez nem a Tudás Temploma. És az Eszmények nem hegyek láncolata Nagy sík térségek azok a Tudás Templomának kellős közepükben. Nem jó úton jöttél. Szegény, szegény utazó.” Az utas szeméből kihavadt a sugár, szívéből kihalt a remény.

Roskatag öregember lett. Botjára nehezdedve állt ott. „Vezet még egy út itt lefelé a hegy túlsó oldalán?” „Nem.” „Mi e hegyeknek a neve?” „Nincsen nevük.” És a Templom, minek nevezik a Templomot? „Semminek se nevezik”. „Úgy én elnevezem a „Tört Szívek” Templomának, szólt az utazó. Azzal megfordult s távozni készült. A fehérhajú öreg megállította. Testvér szólt „nem te vagy, az első aki idejön, de lehetnél az utolsó. Menj vissza a rónaságra és mond lakóinak, hogy az Igaz Tudás Temploma ott van az ő közvetlen közelükben. Mindenki bemehet oda, aki csak jönak látja, a kapuja még csak be sincs téve. A Templom mindig is ott volt a síkságokon, ahol az élet, a munka folyik és a mindennapi kísérletek történnék. Beléphet a tudós és beléphet az útkaparó. Eledted minden napjában elhaladtál mellette te is. Egyszerű tiszteletreméltó épület, nem hasonlít cifra pompás dómjaitokhoz.” „Csakugyan láttam, mint játszadoztak körülötte a gyermekek” szólt az utazó. Magam is ott játszogattam kis fiú koromban. Oh bár csak tudtam volna! Most már hiába. Ami elmúlt, elmúlt”. Szeretett volna leheveredni egy örömtlen nagy kőre, de az aggastyán nem engedte „Ne ülj le” emelte fel szavát „ha egyszer itt megpihensz, akkor tudod csak meg, mily fáradt vagy és nem kelsz fel többé.” „Az én utazásomnak vége van” mondta

**Téli áruk** u. m. bélelt cipők, keztük, kalapok, sapkák, alsó ruhák, valódi Jäger

árak, harisnyák, Szörme boák, muffok és sapkák

**nagy választékban kaphatók:**

30-52

**EISLER KÁROLY**

divatruházában,

**NYIREGYHÁZÁN.**

TELEFON 114.

Vidékre választékot postafordultával küldök.

**Sirolin**

Emeli az étvágyat és a testsúlyt, megszünteti a köhögést, váladékot, éjjeli izadást.

**Tüdőbetegségek, hurutok, számarköhögés, skrofulozis, influenza**

ellen számtalan tanár és orvos által naponta ajánlva.

Mint hogy értékelten utaztatokat is kínálnak, kérjen mindenkor „Roche” eredeti csomagolást.

**F. Hoffmann-La Roche & Co. Basel (Svájc)**

**„Roche”**

Kapható orvosi rendelésre a gyógyszerárakban. — Ára üvegenként 4.— koronás.



— **Korlátozás.** A Szerbiával való háború egyre vesztet valószínűségéből, de azért a mezőgazdaságban már is érezhetjük kártékonyágát. A kormány ugyanis figyelmeztette Szabolcs-megye hatóságait, gazdasági és kereskedelmi köreit, hogy a hadiszükségletek kivételére vonatkozó tilalom a lovakra is vonatkozik, tehát szerbia és montenegrói lakosoknak azok el nem adhatók.

— **Cabaré Polgáron.** A ma este tartandó cabaret iránt úgy a városban, mint a környéken általános az érdeklődés. A közreműködők erősen készülnek, a publicum pedig már előre lefoglalta a jobb helyeket. Előreláthatólag fényes erkölcsi és anyagi sikerre van kilátás. Lapunk legközelebbi számban részletesen és kimerítően referál majd színi kritikuskunk az előadás lefolyásáról.

— **Fidibusz.** A legkitűnőbb magyar élclap. Páratlan népszerűség. Remek szöveg, pompás képek! Mesésen olcsó: Egy szám 6 krajcár. A Fidibusz előfizetési ára: egész évre 6 kor., félévre 3 kor., negyedévre 1 kor., 50 fill., egy hónapra 50 fillér. Mutatványszámokat külföldi kiadóhivatallal: Budapest Röck Szilárd-utca 9. sz.

— **A felső lezoutak kataraktái** és köhögés ellen a „Sirolin-Roche” segít. Tartalmazza a rég bevált creosot-szerek összes gyógyhatásait. Nem izgat és teljesen méregtelen. A mellett pedig oly jóízű, hogy hónapokon át szívesen használják. Gyógytárakban kapható.

— **Anyakönyvi hírek.** Polgár község anyakönyvi hivatalnál az elmúlt héten a következő bejelentések eszközöltek:

**Születés:** A Makó Ilona r. k. Házhely. Zöldi Zsófia r. k. Polgár, 1008. Pelyhe András r. k. Örvényszög t. Makó András r. k. Házhely. Tanyi Gizella Eszter r. k. Polgár, 438. Andrási József r. k. Deliház t. Juhász Anna r. k. Polgár, 320. Ducsai Margit r. k. Polgár, 61. Suszter Margit r. k. Deliház tanya.

**Halálhír.** Forgó Mária Gizella 21 nap. Lipseiát t. Barna József 10 hó. Takos t. B. Kúrnéz István 50 éves Polgár. 250. Biró Károlyné 52 éves Polgár. Pisák János 55 éves Fövenyes-hát tanya.

**Húsvág.** Káposzta János, Varga Borbála Polgár. L. Juhász János, Lenárt Zsófia Polgár. Katona Mihály, Katona Zsuzsanna Polgár. Vámosi Bertalan, Kovács Emerenzia Polgár. Lőrincz Ferencz. Kalapos Piroksa Polgár. Bacsa Mihály, Medve Terézia Polgár.

## KÖZGAZDASÁG.

### Téglagyártás jövedelmezősége

E kérdés fölvetésénél természetesen csak a gyári uton előállított téglá utáni jövedelemről akarok egy pár szót szólni; egyrészt mert kis kezemecékben vajmi ritkán égetnek haszonnyerés céljából, főleg csak gazdaságokban gazdasági épületek számára, másrészt pedig mert nagyobb jövedelmet csak nagy üzemben lehet elérni.

Téglagyár létesítéséhez legfőbb tényező: megfelelő talaj és a szükséges tőke. Értvén megfelelő talajnak azt, melyből jó minőségű téglá esetleg cserép készíthető (meggyőződhetünk róla próba útján), amely mentől mélyebben felhasználható és a melyeknek iszaptartalma megfelelő. Haszon szempontjából fontos a homok minő- és mennyisége, amennyiben a szállítási esetén a távolság arányában az üzemeltetés is nő. Továbbá különösen cserép forgalomba hozatalánál fontos, hogy a gyár túl messze ne essék az állomástól, mert ez is tetemes költségnagyobodással jár és vagy igen jó útja, vagy inkább mezei vasútja legyen. A tőke összegyűjtése legcélszerűbb részvénytársaságok útján. Fontos továbbá, hogy az üzemnél kellő szakismeretekkel bíró tégla mestert szerződtessünk.

Ha alkalmas talaj és a szükséges tőke rendelkezésünkre áll, pontos előszámításokat kell végeztünk. Helységünkben is aktuális ezen kérdés és e célból közlöm röviden egy téglagyár hozamát és a téglagyárba fektetett tőkék kamatozását.

Szükségeltetik 30 k. hold a 1000 kor.	30000 K
Körkemence teljes berendezéssel és hozzávalókkal . . . . .	45000 „
Összes befektetés . . . . .	75000 K
Kiadások: Tégla mester fizetése . . . . .	1200 „
Téglavetésért 8 kor. évenként . . . . .	16000 „
Tüzelőanyag 6 kor. évenként . . . . .	12000 „
Épületek, gépek és utfeltartásra . . . . .	1800 „

Felügyeletre és adóra . . . . .	700 „
Kárveszélyre és az eddigi kiadások (forgó tőke) kamatajékat . . . . .	3300 „
Előre nem látott kiadások . . . . .	1000 „
Összes kiadás tehát . . . . .	36000 K

Modernül berendezett körkemencében égethető évenként két millió drb. téglá, melyből első oszt. másfél és második oszt. fél millió drb. téglá. Az i. oszt. értékesítettik 28 kor.-val ezrenként, a II.-od oszt. téglá pedig 24 kor.-val. E szerint az évi nyers bevétel 42000+12000=54000 korona.

Tiszta nyereség lenne (54000—36000) 18000 korona, vagyis a befektetett tőke 24% kamatot hozna.

Mivel azonban a téglagyár üzeme csak korlátozott ideig tart, a telep agyag tartalma elfogy, a befektetett tőke értéke elpusztul. A jelen esetben valószínűleg folytatható lenne az üzem 20 esztendeig, mikorra is a telek értéke épületekkel és a berendezésekkel együtt leszálana 15000 koronára. Az értékesítéskor 60000 kor., mely 20 évre elosztva az évi kiadásokat (ezen értékesítéskor fedezésére) 3000 kor.-val terheli. A tiszta jövedelem lesz tehát 15000 kor., vagyis a tőke 20%-ot hajt, mely tény magában véve is eléggé mutatja a téglagyártás előnyeit.

Tikos, 1908. október 15.

Horváth Aladár.

Szerkesztői üzenetnek.

Sz. S. urleány T-szt Imre. A szép küldeményért hálás köszönet. Hozzuk is mindjárt, és akkor sem mellőznők, ha actualitásokat kellene kiszorítani miatta. Külön levél is megy.

## GSARNOK.

### FÜST.

Erdő közepébe gyöngéden összebörölő lombok közé volt rejtve, hogy irigy szem meg ne verje, egy kis fészék: szerelmes ifjú párnak bájos kis villája.

Ide húzódtak meg a világi zaj elől, hogy semmi se zavarja meg azt az édes harmóniát, melylyel szíveik összedobbantak. Itt tanultak meg szeretni a piruló rózsától, itt tanultak meg karcagni a szerelmes gerlicéktől és itt tanultak meg ábrándozni az erdő zugása mellett.

Mindjárt az esküvő után, hogy kibontakoztak a násznép ölekezéséből, szerencsekívánataiból, üdvözléseiből, ide menekültek ebbe a kedves, idilli magányba. Nem vágyódtak hosszú külföldi utra, derült kék ég alá, tenger ringató hullámaira, nagy mesterek műalkotásai közé, világtörténelmi események rommal borított színterére . . . . . Mit érdekelte volna őket mindez? . . . . . Hiszen ők egymásban találtak fel mindent, a mi e világon szép, gyönyörű, elragadó . . . . . a mosolygó kek eget a tenger végtelenségét, napsugarat, illatot, madárdalt . . . . . És vajjon a fiatal szerelmes férj szemében kiállotta volna-e a versenyt a bájos fiatal menyecskével akár Rafáel legszebb madonnája is?

Lombok között galambok bugtak, gerlicék kacagtak. Benn a kis villában pedig versenyt szerelmestek a galambokkal, versenyt kacagtak a gerlicékkel. Még alig huszonnégy órája, hogy itt vannak, hogy egymásnak mondhatják magukat, és máris ott ragyog a boldogság derűje arcukon és visszacsugargzik mind-n butoradarabol, a falak selyem kárpitjáról, a bájosan csoportosított apró kis nippokról, az illatos levegőből és minduntalan felcsengő kacagásukból . . . . .

Minden szó jutalma egy csók, s minden csók jutalma egy sívből rengő kacagás. Csak most tudják igazán, mennyire szeretik ők egymást. A mit eddig érezték, az csak költői ábránd volt. egy magnevezhetlen, titkos, édes vagy . . . . . De most . . . . . megnyitott a menny es ragyogó derűjét önti rájuk az égboltozat . . . . .

Most is kacagnak. Mi fölött? A férj egy parányi kis lencsét fedezett föl a bájos asszonyka hattyufehér nyakán . . . És, a milyen pakások már az ilyen huszonnégy órás ferjek: minden áron e lencsét akarta meg-

csókolni. De az asszony védekezik, vihog és kacag . . . . .

És mit tehet egyebet a férj? Kénytelen vele kacagni.

Pedig most egyéb dolguk volna.

Ebédelniök kellene.

Az asztalon ott párolog az étel, s inyesiklandó ize összegomolyodik a szobalevegő parfümjével.

Pompásan van tálalva — az első ebéd.

A kis menyecske mindent megízlel és aztán megkínálja a másik falattal a férjet.

— Izlik? — kérdi ez.

— Főlséges!

— Tudja ki főzte?

— Nem én.

— Látja, maga rossz gazdasszony — még a szakácsnőt sem ismeri.

— Hát maga ismeri, uracsám?

— Persze. Tudja mit tettem? Hallja csak:

Mikor fülembe sugta a boldogító igent, rózsaszínűnek láttam nyomban az egész világot. Ha nem ezen a rózsaszínű mindenségen egy kis fekete felhő uszdogált. Néztem, vizs álódtam, mint jelentsen ez a véstjósító felhő. Nos, hat mit gondol, mit jelentett?

— Nem tudom.

— Hát biz az nem volt más, mint az én sötét aggodalmam, vajjon le tudok-e majd mondani arról, a mi eddig legdrágább volt nekem e világon: édes anyám kosztjáról!

— Nos és sikerült?

— Nem. Cselhez folyamodtam. Eljegyzésünk után kimentem a könyháza s megkerdeztem a szakácsnőtől: mi a fizetése? „Harminc forint” mondá ő. „Nos hát, kap havonként ötvenet, ha eljön hozzánk szakácsnőnek.” És megkötöttük az alkut. Nekem tehát nem kellett lemondanom és maga mellett is édes anyám kosztját fogom enni! Szegény mama! . . . . . (Folyt. köv.)

Kiadó és laptulajdonos:

Kovács László.

## A Hunyadi-útcában

forgalmas helyen egy 3 szobás lakás, egy bolthelyiség áruraktárral, pálinkaméresi joggal, egy magtár, istálló és konyha örök áron eladó vagy haszonbérbe kiadó.

Bővebb felvilágosítást nyújt:

KLEIN JAKAB, Tiszapolgár.



**CZIM: AZ UJSÁG**  
BUDAPEST, RÁKÓCZI-ÚT 54.

